

*Елчин ӘһМӘДОВ,
мүәллим*

УШАГ ВӘ МӘКТӘБ КИТАБХАНАЛАРЫНДА ӨЛКӘШҮНАСЛЫГ КАТАЛОГ- КАРТТЕКАСЫНЫН ТӘШКИЛИ МЕТОДИКАСЫ

Милли өзүнүдөрк мөрһөләси дикәр тәрбијә просесләринә ујғун олагаг ушагларын кичик јашларындан башлајыб, аилә, бағча, мектәб вә китабхана васитәсилә онлары милли руһда формалашдырыр. Јахын кечмишә нәзәр салсаг, ушаг тәрбијә системиндә милли өзүнүдөрк просеси нисбәтән көлкәдә галмышдыр. Чүнки һәмин дөврүн идеолокијасында бејнәл-миләлчилик үнсүрләринә даһа чох үстүнлүк верилмиш, милли идеолокија исә лазыми сәвијјәдә тәблиғ олунмамышдыр.

Республикамыз дәвләт мүстәгиллијини бәрпа етдикдән сонра бүтүн тә'лим-тәрбијә мүәссисәләриндә олдуғу кими ушаг вә мектәб китабханаларынын да гаршысында дуран әсас вәзифә республикамызын, халгымызын кечмиши, бу күнү, сабаһы илә бағлы әдәбијјат тәблиғини тәшкил етмәкдир. Ушагларын милли руһда тәрбијә олунмасында ушаг китабханаларынын һәр бир иш хүсусијјәтинин өз ролу вардыр. Ушаг вә мектәб китабханаларында һәјата кечирилән өлкәшүнаслыг иши јенијетмәләрин милли руһда тәрбијә олунмасында, һабелә онларда милли-идеоложи һиссләрин јаранмасында әһәмијјәтли рол ојнајыр вә мүстәгил дәвләтчилијимизин бу күнү вә кәләчәји илә там аһәнклик тәшкил едир. Мәһз буна көрә дә ушаглара хидмәт едән китабханаларда өлкәшүнаслыға аид охучу сорғуларынын комплекс вә оператив гәјдада едәнилмәси мөгсәдилә "Өлкәшүнаслыг библиографија апаратынын" тәшкили ән өнәмли китабхана просесләриндән бири сајылып. Чүнки һәр бир охучунун категоријасындан, јаш групундан асылы олмајараг јашадығы республиканын, рајонун тәбии сәрвәтләри, игтисадијјаты, инчәсәнәти, әразиси, әһалиси, тарихи, көркәмли шәхсләри һаггында мүкәммәл билијә малик олмасы даһа чох вачибдир.

Өлкәшүнаслыг әдәбијјатынын ајры-ајры нөвләринин инкишафы, үмумијјәтлә, чап мәһсулларынын чохалмасы мүхтәлиф охучу группларынын библиографик мә'луматына еһтијачларыны артырыр вә бу да өз нөвбәсиндә мә'лумат-библиографија апаратынын тәшкили тәләбини гаршыја гојур. Бу тәләбин сәмәрәли тәшкили охучу сорғуларынын там вә долғун едәнилмәсинә шәраит јарадыр.

Өлкәшүнаслыгла бағлы тәлиғат фәалијјәтинә башлајаркән әрази (республика, вилајәт, рајон) ашағыдакы бөлмәләр әсасында тәһлил едилир:

- әрази үмумиликдә
- әразинин тәбии сәрвәтләри
- әразинин игтисадијјаты
- сәһијјә, идман
- мөдәни гуручулуг, маариф, мәтбуат, милли мөдәнијјәт, инчәсәнәт
- әразинин әдәби һәјаты (ушаг јазычы вә шаирләри)
- әразинин тарихи
- әразинин көркәмли шәхсләри.

Көрүндүју кими, јухарыда верилән бөлмәләр һәр һансы бир әразинин демәк олар ки, мә'лумат даирәсини еһатә едир. Бу бөлмәләрә ујғун китабхананын зәнкин фонду олмалыдыр ки, һәмин фондун ачылмасы вә истифадәси үчүн мә'лумат-библиограффија апараты тәшкил едилсин. Дијаршүнаслыг апаратынын тәшкил едилиб там шәкилдә истифадәјә верилмәсинә гәдәр библиографија шө'бәси бир сыра ардычыл ишләр көрмәлидир. Бу ардычыллыг библиографик материалларын тәртиб олунмасындакы мүхтәлиф мөрһәләләрдән ибарәтдир. О, өз башланғычыны китабхананын фондунда дијаршүнаслыг әдәбијјатынын зәнкинлијиндән алып. Мүвафиг мөвзуларын сечилмәсиндә ушагларын јаш группларынын нәзәрә алынмасы ән вачиб мөрһәләдир. Мөвзулар сечилдикдән сонра ујғун әдәбијјат, гәзет вә журнал материалларынын ашкара чыхарылмасы иши башланыр. Бундан сонра әдәбијјатын библиографик үсулла характеризә олунмасы башланыр. Бурада тәртиб олуначаг библиографик вәсаитин мөгсәди, вәзифәси, охучу групплары үзрә әдәбијјатын бөлүнмәси нәзәрдә тутулур. Ушаг китабханаларында дијаршүнаслыг апаратынын тәшкили үчүн һазырланан библиографик вәсаитләр (хүсусилә мектәбгәдәр вә кичик јашлы мектәблиләр үчүн) чох садә олмалы вә өзүндә даһа чох әјанилији әкс етдирмәлидир.

Кичик јашлылар үчүн шәкилли мөвзу каталогу, ширма-каталогу, турникет (фырланан) каталог, шәкилли картотека кими, өзүндө әјанилији әкс етдирән библиографик мә'луматлар олмалыдыр. Шәкилли каталоглар кичик јашлы охучуларын бәдиин зөвгүнүн инкишафына көмөк едир. Бунун үчүн белә каталоглары мөвзу вә тәртибат чәһәтдән ушагларын зөвгүнә ујғун ишләмәк лазымдыр.

Библиографик материаллар кичик јашлылар үчүн ажры-ажры сәһәләри әкс етдирән мөвзулар үзрә верилмәлидир. Бурада һәммин бөлкәнин истәр тарихи, истәр мәдәнијјәти вә инчәсәнәти, истәрсә дә игтисадијјаты барәдә материаллар ушагларын баша дүшәчәји бир дилдә өз әксини тапмалыдыр.

Карточкалардан һазырланмыш шәкилли картотека кичик јашлы охучулар үчүн хејли мараға сәбәб олур. Шәкилләр ушаглара мөвзунун мөзмунуну баша дүшмәјә көмөк едир, онлары каталога мүрачиәт етмәјә јөнәлдир, нәтичәдә ушаглар каталог васитәсилә китаба мүрачиәт етмәли олурлар. Беләликлә, кичик јашлы охучу бу үсулла тәдричән мүстәгил гәјдада мә'лумат библиографија апаратындан истифадә етмәји өјрәнир. Мәсәлән, "Азәрбајчан мусиги аләтләри" башлығы алтында кичик јашлылар үчүн тәртиб олунан шәкилли картотекада мусиги аләтләринин шәкилләри вә шәклин алтында һәммин мусиги аләтинә аид әдәбијјат сijaһысы верилә биләр. Вә јахуд "Абидәләр тарих сөјләјир" башлығы алтында турникет (фырланан) тәртиб едәркән, үмуми сәрләвһәдән сонра онларла јарымбашлыг вермәк олар. Мәсәлән, "Нахчыван абидәләри", "Шамахы абидәләри", "Гыз галасы", "Худафәрин көрпүсү" вә с. Бундан сонра турникет каталогунда јарымбашлыглара аид јенә шәкилләр, даһа сонра исә һәр абидәјә аид әдәбијјатын сijaһысы верилә биләр. Турникет каталогундан истифадә едән охучу "Худафәрин көрпүсү"нүн шәклини көрмәклә јанашы каталогун һәммин һиссәсиндә онун һаггында әдәбијјат сijaһысыны охујур вә нәтичәдә охучу гәзет, журнал вә диқәр әдәбијјатлар васитәсилә "Худафәрин көрпүсү" һаггында мә'лумат әлдә етмәјә чалышыр. Үмумијјәтлә, ушаглар үчүн "Азәрбајчан тәбиәти", "Әзизинәм Гарабаг", "Гәдим Кәнчә", "Загатала горуғу", "Улу Шәмкир", "Ағ шаны, гара шаны", "Ағ гызыл памбыглы торпағым мәним" вә с. башлыглы картотекаларын тәшкили заманы садәлијә вә әјанилијә даһа чоҳ фикир вермәк лазымдыр ки, кичик јашлы мөктәблиләр лазымы мә'луматлары там гавраја билсинләр.

Бүтүн китабхана системиндә олдуғу кими, ушаг вә мөктәб китабханаларында да дијаршүнаслыға аид журнал вә гәзет мөгаләләринин системли охучу каталогуну тамамлајан картотека да вачибдир. Бу картотекаларда республика рајон, гәсәбә һаггында ушагларын баша дүшдүјү тәрздә јазылан мөгаләләр өз әксини тапыр.

Дијаршүнаслыг библиографија апаратынын јухары јашлы мөктәблиләр үчүн нәзәрдә тутулмыш һиссәси нисбәтән кениш тәртиб едилмәли, библиографик материаллар зәнкин тутумлу олмалыдыр. Нәзәрдә сахламаг лазымдыр ки, дијаршүнаслыгга бағлы библиографик материаллар һазырлајаркән нәшр илинә көрә дөврә ажырмаг олар: мүстәгилликдән әввәлки дөврдә нәшр олунан материаллар, мүстәгиллик дөврүндә нәшр олунан материаллар.

Дијаршүнаслыг библиографија апаратыны тәшкил едәркән охучуларын сөвијјәсини дә нәзәрә алмаг лазымдыр. Бә'зи охучу сорғуларындан мә'лум олур ки, бир чоҳ охучулар дијар һаггында һеч бир мә'лумата малик дејил. Бу бахымдан охучулар категорија кими ики һиссәјә ажрылыр: дијар һаггында мә'луматы олмајан охучулар, дијар һаггында мүәјјән билијә малик олан охучулар. Һәр ики охучу групунун сорғулары ејни сәпкидә, лакин мүхтәлиф истигамәтдә ола биләр. Јә'ни сорғулар сораг-библиографија хидмәтиндә олдуғу кими мүәјјән вә гејри-мүәјјән сорғулар бөлүнүр. Дијар һаггында мә'луматы олмајан вә ја аз тәсәввүрә малик олан охучу библиографик сорғуну гејри-мүәјјән шәкилдә гоја биләр. Јә'ни сорғу илә бағлы тәсәввүрү аздыр. Конкрет мә'лумат тәләб едә билмир. Дијар һаггында мә'лумата малик олан охучу конкрет олараг мүәјјән сорғу илә мүрачиәт едир. Буна көрә дә өлкәшүнаслыгга бағлы мә'лумат апаратынын һазырланмасында охучу амилинин нәзәрә алынмасы олдуғча вачибдир. Мә'лумат-библиографија хидмәти заманы охучуларын мүхтәлиф хүсусијјәтләри үзә чыхыр вә мүхтәлиф хүсусијјәтә малик олан охучулар груп һалында формалашыр. Ушаг китабханасынын фондунда дијаршүнаслыг бөлмәси фәалијјәт көстөрмәлидир. Бу библиографик материалларын һазырланмасы үчүн әдәбијјат сечилмәсиндә мүһүм әһәмијјәт кәсб едир.

Каталог өлкәшүнаслыгын бүтүн сәһәләрини өзүндә әкс етдирир, даһа доғрусу, һәммин өлкә һаггында универсал характерли мә'лумат мәнбәји олур. Каталог "өлкәшүнаслыг каталогу" башлығы верилир вә ораја өлкәнин мүхтәлиф

саһәләринә даир әдәбијат карточкалары јығылып. “Дижаршүнаслыг каталогу”нда әдәбијат һәм әлифба, һәм дә системли гајдада верилә биләр. Бурада өлкә һаггында гәзет, журнал мөгаләләри бөлмәси, үмүмдүнја вә республика мөтбуаты әрази һаггында вә с. бөлмәләри дә ола биләр. Дижаршүнаслыг каталогунда “Дағлыг Гарабағ Азәрбајчанын ајрылмаз һиссәсидир” јарымбашлығы алтында бөлмә јарадыларса, демәли, јухарыда дедјимиз кими, ДГ һаггында республика нәшријатларынын нүмунәләрини әкс етдирән материаллар, үмүмдүнја нәшријатлары тәрәфиндән бурахылан чап нүмунәләри һаггында әдәбијат сијаһысы верилә биләр. Үмумијәтлә, ДГ илә бағлы библиографик материалларын һазырланмасы вә мөктәблиләрин истифадәсинә верилмәси даһа габарыг олмалыдыр. ДГ-ин тарихи, мөдәнијәти, игтисадијјаты, кәнд тәсәрруфаты вә с. саһәләринин өјрәнилимәсинә мөктәблиләрин чох бөјк ештијачы вар. Сон вахтлар Азәрбајчанын гәдим кушәси олан бу бөлкә һаггында үмүмдүнја мөтбуатында чыхан бир сыра гејри-објектив материаллар ушаглары чаш-баш сала, онларда јанлыш тәсәввүр јарада биләр. Бу бахымдан ушаг вә мөктәб китабханаларында дијаршүнаслыга аид каталогун ән мөзmunлу вә ренкарәнк бөлмәләриндән бири ДГ-а аид олмалыдыр. Бурада “Гарабағын тарихи”, “Гарабағын мөдәнијјәти”, “Гарабағын көркәмли јазычы вә шаирләри”, “Гарабағ ханлыглары”, “Азәрбајчанын консерваторијасы — Шуша”, “Ханкәнди вә онун игтисадијјаты” вә с. мөвзулара аид әдәбијаты әкс етдирән карточкалар јығыла биләр.

Үмумијәтлә, каталог үчүн дијаршүнаслыга даир әдәбијат сечәркән чари вә ретроспектив мөтбуаты нәзәрдән кечирмәк вә “Азәрбајчан мөтбуат салнамәси”ндән “Азәрбајчан Енскилопедијасы”ндән, “Ушаг Енскилопедијасы”ндән истифадә етмәк лазымдыр.

Ушаг вә мөктәб китабханаларында дијаршүнаслыга даир һазырланан библиографик материалларын дикәр нүмунәси мөвзу картотекаларыдыр. Мөвзу картотекасы мүәјјән мөвзу үзрә олур вә дијарын мүхтәлиф саһәләрини әкс етдирән материаллары өһатә едир. Харичи вә јерли нәшријатларда чап олунмуш, ушаглар төвсијә едилән дијаршүнаслыга аид бүтүн китаблар һәмин картотекаја дахил едилер. Картотекаларын сәмәрәсини артырмаг мөгсәдилә онун даим јени әдәбијатла зәнкинләшдирилмәсини вә көһнә әдәбијатдан тәмизләнмәсини тәмин етмәк лазымдыр. Бунунла јанашы ушаг вә мөктәб китабханаларында гәзет вә

журнал мөгаләләринин системли охучу каталогуну тамамлајан картотеканын јарадылмасы да вачибдир. Бу картотекалара дијаршүнаслыгын мөктәблиләрә аид олан бөлкүләри әсасында гәзет вә журнал мөгаләләри дахил едилә биләр. Бурада карточкаларын дүзүлүшүнә нәзарәт едилмәли вә онлар ушаг китабханалары үчүн нәзәрдә тутулмуш тәснифата әсәсән дүзүлмәлидир. Охучунун әдәбијата марағыны артырмаг вә әдәбијат һаггында она илкин мө’лумат вермәк мөгсәдилә картотекада китабын аннотасијасыны вермәк олар. Охучуларын дијаршүнаслыг билијинин артырылмасы үчүн библиограfiја шө’бәси дијаршүнаслыг мө’лумат апаратына өләвә олараг “Соруш өјрән”, “Бунлары билмәлисән” башлығылары алтында мө’лумат стендләри тәшкил едә биләр. Бу стендләрдә дијарын ајры-ајры саһәләри һаггында мө’луматлар верилмәлидир. Мәсәлән, “Азәрбајчан чајлары”, “Нахчыван абидәләри”, “Республиканын субтропик зонасы”, “Гәдим Кәнчә” вә с.

“Азәрбајчандан кечән чајлар” башлығы алтында тәртиб олунан мө’лумат кушәсиндә әлифба үзрә чајларын ады вә тарихи һаггында гыса мө’лумат верилә биләр. “Республиканын субтропик зонасы” башлығы алтында сорғу кушәсиндә республиканын чәнуб рајонлары ајры-ајрылыгыда верилер вә онларын әразиси, өһалиси, тарихи, мүасир вәзијјәти вә с. һаггында мө’лумат әкс етдирилер. Белә садә вә нисбәтән әјаниликлә тәртиб олунан мө’лумат кушәләри охучуларын мө’лумат тәләбатынын өдәнилмәсиндә мүсбәт рол ојнајыр.

Дижаршүнаслыг мө’лумат библиограfiја апаратынын тәркиб һиссәсинә дијаршүнаслыга даир аудиовузал материалларын (диафилмләрин, сәс јазыларынын, тәсвири сәнәт нүмунәләринин) каталог вә картотекасы да дахил олур. Аудиовузал материалларла хидмәт охучуларын марағына сәбәб олур. Доғма республика, вилајәт, рајон илә бағлы диафилмләрин нүмајиши, тәсвири сәнәт нүмунәләринә бахышы, милли мусигинин сәсләндирән граммафон валлары илә хидмәт ишини охучулар һәмишә рәғбәтлә гаршылајырлар.

Дижаршүнаслыг каталогунда аудиовизуал материаллар бөлмәси фәалијјәт көстөрмәлидир. Бу бөлмәдә дә аудиовизуал метираллар өз типләринә бөлүнүрләр. Мәсәлән; диафилмләр, граммафон валлары, тәсвири сәнәт әсәрләри вә с.

Ушаг вә мөктәб китабханаларында дијаршүнаслыг мө’лумат-библиограfiја апаратынын тәшкили заманы мөвзу говуглары да

мүһүм рол ойнайыр. Мөвзу говлуглары гәзет вә журнал мөгаләләриндән ибарәт олур. Мә'лумдур ки, һәр бир китабханаја дахил олан гәзет вә журналлар орада чәми ики ил сахланылыр вә сонракы илләрдә онлардан истифадә етмәк чәтинләшир. Лакин лазымы мөгаләләрин кәсилиб мөвзулар үзрә говлуглара жығылыб сахланмасы бу чәһәтдән әһәмијәтлидир. Ән мүсбәт чәһәти исә одур ки, сорғу гәбул едилдикдән сонра онунла бағлы олан говлуғу охучунун там истифадәсинә вермәк олар вә охучу мөвзу говлуғунда сорғусуна ујғун даһа кениш мә'лумат әлдә едә биләр. Кениш профилли китабханаларда мөвзу говлугларынын әһәтә даирәси дә чохчәһәтли олур вә говлугларын мөвзулар үзрә картотекасы тәртиб едилир. Картотекада говлугларын ичәрисиндә јерләшән мөгаләләрин тәсвиринә ујғун оларағ әлифба үзрә сјаһы верилир. Ушағ китабханаларында бу чүр картотекаларын тәртибинә еһтијач јохдур. Чүнки бурада тәртиб олунан мөвзу говлуглаы о гәдәр дә бөјүк һәчмли олмур. Һәр бир мөктәбли охучу вердији сорғуја ујғун говлугдан фәрди истифадә едә биләр. Дијаршүнаслыгла бағлы "Дилимиз, гејрәтимиз", "Азәрбајчанын икид оғулары", "Ушағ јазычылары", "Гарабағын тарихи Азәрбајчанын тарихидир", "Сумгајыт сәнајә шөһәридир", "Халғымызын гәһрәманлары", "Азәрбајчан—Түркијә әлагәләри", "Суверен Азәрбајчан" вә с. мөвзуларда говлуглар тәртиб етмәк олар.

Дијаршүнаслыг билијинин мөктәблиләр арасында мүкәммәл јайылмасы дијаршүнаслыг мә'лумат апаратынын чохшахәли вә әјани олмасындан да асылыдыр. Дијаршүнаслыг мә'лумат-библиографија апаратыны тәшкил едән библиографик материаллардан истифадә дијаршүнаслыг сәһәсиндә охучу марағынын артмасына имкан верир. Охучу өз сорғусуна даһа кениш шәкилдә чаваб алмағ үчүн мүстәгил мә'лумат әлдә етмәјә чалышыр. Бу бахымдан дијаршүнаслыг мә'лумат апаратына әләвә библиографик вәсаитләр фонду тәшкил едилмәлидир. Һәмин фонд јухары јашлы мөктәблиләрин мә'лумат тәләбатынын конкрет фактларла вә рөгәмләрлә едәнилмәсиндә әсас рол ойнайыр.

Мә'лумат-библиографик вәсаитләр фондуна дахил олан әдәбијат елм сәһәләринә көрә мүхтәлиф олдуғуна көрә фондун дүзүлүшүндә КБТ-нин бүтүн хүсусијәтләри нәзәрә алынмалыдыр. Дијаршүнаслыгла бағлы вәсаит вә көстәричиләрин һазырланмасында үмүмдүңја мөтбуатынын вә нәшријатларынын чап әсәрләриндән һәмишә истифадә олунмалыдыр.

Өлкәшүнаслыға даир библиографик биликләрин тәблиғинин мүхтәлиф үсуллары мөктәбли охучуларын, хүсусилә дә јухары

синиф охучуларынын тәләбат тә'минатынын башга нөвләринин јаранмасына кәтириб чыхарыр. Библиографик тә'минология бу чәһәтдән охучулардан да фәаллыг тәләб едир. Охучунун өлкәшүнаслыг тәләбинин едәнилмәси мүхтәлиф сорғуларын јазылы вә шифаһи шәкилдә верилмәси вә чаваб алынмасы шәклиндә һәјата кечирилик. Мә'лум мөсәләдир ки, сорә-библиографија хидмәти категоријасындан асылы олмајарағ һәр бир охучунун сорғусунун библиографик үсулла өјрәнилмәси, башга сөзлә, охучу сорғусуна ујғун арајышларын һазырланмасыдыр. Охучу сорғуларынын бу чүр арајышларла едәнилмәси библиографын ишини өлкәшүнаслыға даир каталог-картотека системи, китабхананын фонду илә сырф әлагәләндирир. Охучу сорғуларына ујғун арајышларын тәртиби заманы онларын характер вә форма чәһәтдән ишләнилмәси сорғунун едәнилмәсиндә библиографик хүсусијәтләрин нәзәрә алынмасыдыр. Мәсәлән, ола билсин ки, тарихлә бағлы "Азәрбајчан әразисиндә јаранмыш ханлыглар" мөвзусунда сорғу верилир. Сорғунун едәнилмәси бир аз конкретлик тәләб едир. Јә'ни арајышын һазырланмасы үчүн әввәлчә Азәрбајчан дәвләти әразисиндә тарихән јаранмыш ханлыгларын сјаһысы тәртиб олунур вә онларын һансы илләрә, һансы әсрә аид олмасы хронологија гәјдада верилир, нәтичәдә сорғу арајыш вәситәсилә фактики чәһәтдән едәнилик. Лакин елә дә олур ки, сорғулар хүсусијәтинә көрә кениш мә'лумат тәләб едир. Бу чүр сорғуларын едәнилмәси үчүн һазырланан библиографик арајышда сорғуја ујғун чап әсәрләри, мүхтәлиф мәнбәләр һаггында мә'лумат верилир.

Едәнилмиш арајышларын тәртиби заманы вә ја сорғу гәбул олундуғдан сонра илк нөвбәдә мөвзунун мөгсәд вә вәзифәси дәгигләшдирилик. Сонра верилмиш сорғу илә әлагәдар арајыш үчүн әдәбијат ашкар едилир. Әдәбијат ашкар едилиб дәгигләшдирилдикдән сонра библиограф сорғунун чавабынын тәртибинә, јә'ни арајышы һазырламаға башлајыр. Бурада библиограф тәсвирләрин дәгиглијинә, әдәбијатын әлифба гәјдасында дүзүлүшүнә фикир вермәлидир. Бу гәјда илә өлкәшүнаслыға даир сорғуларын едәнилмиш арајышлары тәртиб олунур вә охучунун там истифадәсинә верилир. Арајышлар јахшы олар ки, ики нүсхәдән ибарәт тәртиб едилсин. Биринчи нүсхәдә охучунун истифадәсинә верилсин, икинчи нүсхә исә библиографија шө'бәсиндә сахланыларағ едәнилмиш арајышлар

архиви вә ја фонду тәшкил етсин. Өлкәшүнаслыға даир өдәнилмиш арајышлар фонду вә ја архиви өлкәшүнаслыг библиографија апаратынын зәнкинләшмәсинә даһа чох көмөк едир. Дикәр тәрәфдән, тәкрат сорғуларын өдәнилмәсиндә белә арајышлар истифадә үчүн јарарлы олур.

Ушаг вә мәктәб китабханаларында өлкәшүнаслыг ишинин тәшкили, мә'лумат мәнбәләринин мөвчудлуғуну әкс етдирән библиографија апаратынын һәртәрәfli вә зәнкин тәртиб олунмасы мәктәбли охучулара өз јашадығлары әрази һагғында кениш мә'лумат вермәклә јанашы онларда милли мәдәнијетә, милли сәрвәтләрә, тарихи шәхсијәтләрә вә с. саһәләрә мараг ојадыр.

ӘДӘБИЈАТ

1. В.Ф. Фокеев. В помощь краеведческой работе библиотек. // Сов. библиотекосведение, 1988, №1. стр. 77—78.

2. Кушнаренко Н.Н., Содых В.В. Сводные краеведческой каталоги областных библиотек. // Сов. библиотекосведение, 1991, № 3, стр. 54—61.

3. Н.Н. Кушнаренко. Формирование краеведческих фондов областных библиотек // Сов. библиотекосведение, 1989, №5, стр. 43—50.

4. Талалакина О.И. Краеведение и задачи библиотекосведов // Сов. библиотекосведение, 1973, №5, стр. 22.

5. Әһмәдов Е.Ј. Ушаг вә мәктәб китабханаларында өлкәшүнаслыға даир мә'лумат библиографија апаратынын тәшкили методикасы. Методик мәктүб. Ф. Көчәрли адына РҮК-нын нәшри, 1992, 12 сәһ.